

เปรียบเทียบทุนชีวิตระหว่างวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และไม่เคยตั้งครรภ์

A Comparison of Life Assets Between Pregnant and Non-experienced Pregnant Adolescents

พัสนิยา พุ่มจันทร์, พย.ม.¹ พรนภา หอมสินธุ์, ปร.ด.^{2*} รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์, ปร.ด.²

Phatsaniya Pumjan, M.N.S., Pornnapa Homsin, Ph.D., Rungrat Srisuriyawate, Ph.D.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทุนชีวิตและเปรียบเทียบความแตกต่างทุนชีวิตระหว่างวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และไม่เคยตั้งครรภ์ กลุ่มตัวอย่างคือวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์และไม่เคยตั้งครรภ์อายุ 10 - 19 ปี จำนวน 200 คน ในจังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติ Independent t-test

ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์มีภาพรวมทุนชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 64.73) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุนชีวิตด้านพลังครอบครัวอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 72.04) พลังสร้างปัญญาและพลังตัวตนและอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 66.88 และ 66.80 ตามลำดับ) ส่วนพลังเพื่อนและกิจกรรม และ พลังชุมชน ไม่ผ่านเกณฑ์ (ร้อยละ 59.61 และ 59.19 ตามลำดับ) สำหรับวัยรุ่นที่ไม่เคยตั้งครรภ์มีภาพรวมทุนชีวิตอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 71.16) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุนชีวิตด้านพลังครอบครัวอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 81.58) พลังสร้างปัญญา และพลังตัวตน อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 71.70 และ 71.40 ตามลำดับ) ส่วนพลังชุมชนและพลังเพื่อนและกิจกรรมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (ร้อยละ 68.33 และ 65.22 ตามลำดับ) เมื่อเปรียบเทียบทุนชีวิตระหว่างวัยรุ่นกลุ่มที่ตั้งครรภ์และกลุ่มที่ไม่เคยตั้งครรภ์ พบว่า วัยรุ่นที่ไม่เคยตั้งครรภ์มีทุนชีวิตทุกด้านสูงกว่าวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยนี้ช่วยเพิ่มความรู้อุบายการดูแลสุขภาพในการสร้างเสริมทุนชีวิตทุกด้านของวัยรุ่นไทย เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหญิง

ต่อไป

คำสำคัญ: ทุนชีวิต วัยรุ่นตั้งครรภ์

Abstract

The purposes of this study were to describe life assets and examine the life asset differentness between pregnant and non-experienced pregnant adolescents. The sample were 100 pregnant adolescents and 100 non-experienced pregnant adolescents aged 10 - 19 year olds. Data were analyzed using descriptive statistics and independent t-test.

The results showed that overall life assets, pregnant adolescents were at fair level (64.73%). Each aspect life assets found that the power of family was at good level (72.04%); the power of wisdom and the power of self were at fair levels (66.88% and 66.80% respectively); the power of peer and activity and the power of community were not passing criteria (59.61% and 59.19% respectively). For non-experienced pregnant adolescents, the overall life assets were at good level (71.16 %). Among each aspect life assets found that the power of family was at very good level (81.58 %); the power of wisdom and the power of self were at good levels (71.70% and

¹ นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และอาจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ภาณูจนบุรี

² รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

* ผู้เขียนหลัก (Corresponding author) e-mail address: phomsin09@gmail.com.

71.40% respectively); the power of community and the peer and activity were at fair levels (68.33 % and 65.22 % respectively). All aspect of life assets among non-experienced pregnant adolescents were significantly higher than those in pregnant adolescents at .05. Results of the study contribute to knowledge and understanding life assets. It will be beneficial to nurses or health personnel to enhance all life assets to prevent pregnancy among Thai female adolescents.

Key words: life assets / pregnant adolescents

ความสำคัญของปัญหา

การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสนใจ ปัจจุบันจำนวนการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นทั่วโลกมีประมาณร้อยละ 20 โดยเป็นหญิงตั้งครรภ์ที่อยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาประมาณร้อยละ 95 ของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นทั้งหมด (Bureau Reproductive Health, 2014) สำหรับสถานการณ์ตั้งครรภ์ของวัยรุ่นไทย จากรายงานสถิติสาธารณสุขประจำปี พบว่าจากปี พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2560 มีอัตราการคลอดของมารดาอายุ 10-14 ปี คิดเป็นอัตรา 1.7, 1.6, 1.5, 1.4 และ 1.3 ต่อประชากรหญิงพันคน ตามลำดับ และอัตราการคลอดของมารดาอายุ 15-19 ปี คิดเป็นอัตรา 51.1, 47.9, 44.8, 42.5 และ 39.6 ต่อประชากรหญิงพันคน (Bureau Reproductive Health, 2018) สำหรับสถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นเขตสุขภาพที่ 10 ซึ่งประกอบไปด้วย จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดยโสธร จังหวัดมุกดาหารและจังหวัดอำนาจเจริญ พบว่าในปี พ.ศ. 2560 มีอัตราการคลอดของมารดาอายุ 10-14 ปี และอัตราการคลอดของมารดาอายุ 15-19 ปี คิดเป็น 1.0 และ 36.3 ต่อประชากรพันคน ตามลำดับ จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตสุขภาพที่ 10 มีอัตราการคลอดของมารดาอายุ 10-14 ปี และอัตราการคลอดของมารดาอายุ 15-19 ปี คิดเป็น 1.0 และ 38.7 ต่อประชากรพันคน ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าอัตราการคลอดเฉลี่ยของเขต 10 สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาดังกล่าวในจังหวัดอุบลราชธานีที่ไม่แตกต่างจากในระดับเขตและระดับประเทศ (Bureau Reproductive Health,

2018) ปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดความตระหนักในระดับชาติ ทำให้เกิดพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ขึ้น เพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม มีความเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นหญิงมีผลกระทบต่อสุขภาพอย่างมากทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคมโดยทางด้านร่างกายจะส่งผลกระทบต่อภาวะอนามัยเจริญพันธุ์ทำให้การเจริญเติบโตช้าเนื่องจากเมื่อมีการตั้งครรภ์จะมีการแย่งกันเจริญเติบโตระหว่างมารดาและทารก (Bureau Reproductive Health, 2011) มารดาวัยรุ่นมักจะมีภาวะทุพโภชนาการ ภาวะการขาดแคลเซียม โปรตีน วิตามิน สารไอโอดีนและธาตุเหล็ก ระหว่างการตั้งครรภ์ส่งผลกระทบต่อภาวะเสี่ยงในตั้งครรภ์ การคลอดของวัยรุ่นเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบภาวะซึมเศร้าในสตรีตั้งครรภ์อายุ 15 - 18 ปี มากกว่ามารดาที่อายุ 21 - 35 ปี (Piyanan, M. et al., 2009; Charumusakul, 2013) นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบอื่น ๆ ทางสังคมตามมา อาทิเช่น การตั้งครรภ์ทำให้วัยรุ่นมีโอกาสหยุดการศึกษากลางคันหรือเรียนไม่จบ ส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นมีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้เสียโอกาสในการทำงานที่ดีหรือตงงาน ส่งผลต่อรายได้ ทำให้เป็นภาระของครอบครัว สังคมและประเทศชาติต่อไป (Sae-jeng, Sukrat, Towavisarach, Phromprat, & Kanchanawan, 2014)

สำหรับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ผ่านมามีส่วนใหญ่เป็นการศึกษาปัจจัยเสี่ยง (Risk factor) แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยป้องกันหรือปัจจัยเชิงบวก (Protective factor) ก็เป็นปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญ เช่นเดียวกันและทุนชีวิตเป็นปัจจัยเชิงบวกที่สำคัญที่จะช่วยลดโอกาสการมีพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น เนื่องจากทุนชีวิตเปรียบเสมือนเกราะป้องกันที่สร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง สร้างจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นกับวัยรุ่นและสังคม ทุนชีวิต (Life assets) เป็นคุณลักษณะที่ดีที่ประกอบด้วยด้านจิตใจ สังคม และวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อกระบวนการคิดการตัดสินใจ และแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้รับการเสริมสร้างให้เกิดขึ้นตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ซึ่งจากการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยในตัวเด็กเองและจากปัจจัยภายนอก อันได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และชุมชน

ซึ่งหากสามารถควบคุมปัจจัยและเสริมสร้างปัจจัยต่าง ๆ อย่างเหมาะสม จะส่งผลต่อการพัฒนาทุนชีวิตที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนเติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุขและมีสุขภาพที่ยั่งยืน ปัจจุบันการประเมินทุนชีวิต ประกอบไปด้วยพลัง 5 ด้าน ได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม พลังชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาของบุคคลทั้งทางด้านจิตใจ สังคมและสติปัญญา เพื่อให้บุคคลสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ทุนชีวิตเป็นปัจจัยสร้างหรือปัจจัยเชิงบวกที่จะหล่อหลอมให้วัยรุ่นมีคุณลักษณะที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันหรือเกราะป้องกันจากปัจจัยเสี่ยง วัยรุ่นที่มีทุนชีวิตสูงจะมีพฤติกรรมที่ดี ทุนชีวิตยิ่งมากเท่าไรยิ่งจะช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นได้มากขึ้น (Treepati, 2011)

จากการศึกษาที่ผ่านมาทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการศึกษาที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของทุนชีวิตกับพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ของวัยรุ่น พบว่า ทุนชีวิตมีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมเสี่ยง เยาวชนที่มีทุนชีวิตที่มากมีโอกาที่จะก้าวสู่พฤติกรรมเสี่ยงน้อยหรือเลื่อนระยะเวลาการเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ได้ ทุนชีวิตที่เพิ่มขึ้นจะทำให้พฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ลดลง (Bunthiam, 2015; Evans et al, 2004; Reiningar et al., 2005; Saengchalini, 2011) สำหรับประเทศไทยพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับทุนชีวิตในวัยรุ่นกับพฤติกรรมเสี่ยงน้อยมากและไม่พบว่ามีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างทุนชีวิตกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหญิงไทย การศึกษานี้จึงศึกษาเปรียบเทียบทุนชีวิตระหว่างวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์และวัยรุ่นหญิงที่ไม่ได้ตั้งครรภ์ ผลการศึกษานี้จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจความแตกต่างของทุนชีวิตในวัยรุ่นทั้งสองกลุ่ม อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างทุนชีวิตในวัยรุ่นหญิงที่เหมาะสมซึ่งจะเป็นเกราะป้องกันการเกิดพฤติกรรมการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นหญิงไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทุนชีวิตของวัยรุ่นตั้งครรภ์ และวัยรุ่นที่ไม่เคยตั้งครรภ์ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทุนชีวิตระหว่างวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และวัยรุ่นที่ไม่เคยตั้งครรภ์ จังหวัดอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แนวคิดทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย (Treepati, 2011) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาจากทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาเชิงสังคม (Bronfenbrenner, 1994) ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลมีสาเหตุมาจากพหุปัจจัยทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคลเองและสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยสิ่งแวดล้อมนี้มีหลายระดับตั้งแต่หน่วยเล็กที่สุดในระดับใกล้ตัวคือ ครอบครัว ถึงระดับไกลตัวคือ เพื่อนบ้าน โรงเรียนและชุมชนหรือสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน มีความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันและส่งผลต่อการพัฒนาการและพฤติกรรมทั้งด้านบวกและด้านลบของบุคคล ทุนชีวิตจึงเป็นปัจจัยทางบวกหรือปัจจัยป้องกันที่มีความครอบคลุมปัจจัยทุกระดับเช่นเดียวกัน โดยปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ พลังตัวตน และปัจจัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมทางเพศอันนำไปสู่การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นหญิงไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงศึกษาเปรียบเทียบ (Comparative Study) ประชากร คือ วัยรุ่นหญิงที่มีอายุ 10-19 ปี ที่ตั้งครรภ์และฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 3,456 คน และวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์จำนวน 115,505 คน จังหวัดอุบลราชธานี (Ubon Ratchathani Provincial Health Office, 2015)

กลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่นหญิงที่มีอายุ 10-19 ปี ที่ตั้งครรภ์และฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 100 คน และวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์ จำนวน 100 คน จังหวัดอุบลราชธานี จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรม G* power 3.1.9.2 เมื่อกำหนดค่า effect size ขนาดเล็ก (0.3) α เท่ากับ .05 และ power เท่ากับ 0.90 มีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มเขตพื้นที่สาธารณสุขด้วยการสุ่มอย่างง่ายให้ได้ 2 เขต ใน 4 เขต ซึ่งได้เขตพื้นที่สาธารณสุขที่ 3 และ 4 เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มอำเภอด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากเขตพื้นที่สาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้เขตพื้นที่ละ 1 อำเภอ และเลือกวัยรุ่นหญิงที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาล

ส่งเสริมสุขภาพตำบลของอำเภอที่สุ่มได้ทั้งหมดตามสัดส่วนที่คำนวณไว้ถือเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 เลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาเปรียบเทียบ โดยเลือกวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์จากรายชื่อที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลของอำเภอที่สุ่มได้ทั้งหมดให้ได้ตัวอย่างเท่ากับจำนวนวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์และมีคุณลักษณะเช่นเดียวกับวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ด้านอายุและชุมชนที่อาศัยอยู่ที่ละคู่ (Pair matching)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบเอง โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัว สถานภาพสมรส ใช้ข้อคำถามแบบมีตัวเลือกให้ตอบและแบบระบุคำตอบที่ต้องการ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามทุนชีวิตของวัยรุ่น ใช้แบบวัดทุนชีวิตของเยาวชน (Treepati, 2011) เป็นแบบสอบถามปลายปิดมีข้อคำถาม 48 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับพลัง 5 ด้าน ได้แก่ พลังตัวตน 15 ข้อ (ข้อ 1-15) พลังครอบครัว 8 ข้อ (ข้อ 16-23) พลังสร้างปัญญา 11 ข้อ (ข้อ 24-34) พลังเพื่อนและกิจกรรม 6 ข้อ (ข้อ 35-40) และพลังชุมชน 8 ข้อ (ข้อ 41-48) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นการประเมินค่า (Rating scale) 4 ระดับ คือ เป็นประจำ = 3, บ่อยครั้ง = 2, บางครั้ง = 1, และไม่เคย = 0 แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่นโดยรวม เท่ากับ 0.89 และด้านพลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อน และกิจกรรม และพลังชุมชน เท่ากับ .81, .70, .83, .74, และ .89 ตามลำดับ

$$\begin{aligned} & \text{การคำนวณเปอร์เซ็นต์รายข้อ} \\ & = \frac{\text{คะแนนรวมของข้อนั้น } \times 100}{\text{คะแนนเต็มของแต่ละข้อ}} \\ & \text{คะแนนเต็มของแต่ละข้อ} \\ & = \text{จำนวนตัวอย่าง} \times 3 \end{aligned}$$

โดยมีการแปลผล ไม่ผ่านเกณฑ์ หมายถึง ระดับทุนชีวิตที่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างน้อย ร้อยละคะแนนน้อยกว่า 60 ผ่านเกณฑ์ หมายถึง ระดับทุนชีวิตที่อยู่ในเกณฑ์ ร้อยละคะแนนตั้งแต่ 60 ขึ้นไป โดยแบ่งเป็น

ระดับทุนชีวิตอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ร้อยละคะแนนอยู่ในช่วง 60.00-69.99

ระดับทุนชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี

ร้อยละคะแนนอยู่ในช่วง 70.00-79.99

ระดับทุนชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

ร้อยละคะแนนอยู่ในช่วง 80 ขึ้นไป

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ เป็น

แบบสอบถามประสบการณ์การตั้งครรภ์ในปัจจุบัน จำนวน 1 ข้อ มีตัวเลือกให้ตอบ คือ ใช่ และไม่ใช่ และข้อคำถามเพิ่มเติมสำหรับผู้ตั้งครรภ์ ได้แก่ ประสบการณ์ (จำนวนครั้ง) ของการตั้งครรภ์ การตั้งครรภ์ที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ การวางแผนหลังการคลอด เป็นต้น

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้านี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (รหัส 08-05-2560 วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2560) กลุ่มตัวอย่างและผู้ปกครองได้รับคำอธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการพิทักษ์สิทธิก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล 1 สัปดาห์โดยเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสต.) หากตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยต้องมีการลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรทั้งจากกลุ่มตัวอย่างและผู้ปกครอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เตรียมผู้ช่วยวิจัยโดยอบรมชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนวิธีการเก็บข้อมูลแก่ผู้ช่วยวิจัย ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และเจ้าหน้าที่ รพสต. เพื่อรวบรวมรายชื่อหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นและวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์จากรพสต. เพื่อทราบจำนวนและการนัดหมายฝากครรภ์แล้วทำการจับคู่หญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และไม่เคยตั้งครรภ์ให้มีลักษณะเดียวกันในด้านอายุและชุมชนที่อยู่อาศัย นัดหมายกลุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูลที่ รพสต. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเองในห้องที่มีความเป็นส่วนตัว กรณีไม่สามารถมาที่ รพสต. ได้ ผู้วิจัยได้ติดตามไปเก็บข้อมูลที่บ้าน ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 20 นาที แบบสอบถามที่ตอบเสร็จแล้วถูกเก็บในซองกระดาษที่ปิดมิดชิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล และทุนชีวิตของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบทุนชีวิตระหว่างวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์และวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์โดยใช้สถิติ Independent t-test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปและการตั้งครรภ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 16.8 ($SD = 1.58$) ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ วัยรุ่นตั้งครรภ์ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ร้อยละ 82.1 ในขณะที่วัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์ทุกคนมีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาของวัยรุ่นทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ และมีรายได้ครอบครัวต่อเดือน $\leq 5,000$ บาท วัยรุ่นที่ไม่เคยตั้งครรภ์รายได้เฉลี่ยครอบครัวต่อเดือน 6,615.00 บาท วัยรุ่นตั้งครรภ์มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 4,964.64 บาท วัยรุ่นตั้งครรภ์ร้อยละ 70.0 เป็นการตั้งครรภ์ครั้งแรกและเป็นความตั้งใจตั้งครรภ์ของตนเองและคู่รักร้อยละ 71.0 หลังจากคลอดบุตรวางแผนที่จะอยู่บ้านเลี้ยงลูกร้อยละ 43.0 และหางานทำร้อยละ 40.0
2. ทุนชีวิต วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์มีภาพรวมทุนชีวิต

อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 64.73 เมื่อพิจารณาหลังชีวิตแต่ละด้านพบว่า พลังครอบครัวอยู่ในระดับดีร้อยละ 72.04 พลังสร้างปัญญาและพลังตัวตนและอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 66.88 และ 66.80 ตามลำดับ ส่วนพลังเพื่อนและกิจกรรมและพลังชุมชนไม่ผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับค่อนข้างน้อยร้อยละ 59.61 และ 59.19 ตามลำดับ ส่วนวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์มีภาพรวมทุนชีวิตอยู่ในระดับดีร้อยละ 71.16 เมื่อพิจารณาหลังชีวิตแต่ละด้าน พบว่า พลังครอบครัวอยู่ในระดับดีมากร้อยละ 81.58 รองลงมา คือ พลังสร้างปัญญาและพลังตัวตนอยู่ในระดับดีร้อยละ 71.70 และ 71.40 ตามลำดับ ส่วนพลังชุมชนและพลังเพื่อนและกิจกรรมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางร้อยละ 68.33 และ 65.22

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของทุนชีวิตระหว่างวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์และวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์ พบว่า ทุนชีวิตของวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์มีค่าคะแนนเฉลี่ย 102.58 ($SD = 18.25$) และทุนชีวิตของวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์มีค่าคะแนนเฉลี่ย 92.97 ($SD = 19.01$) เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่า คะแนนทุนชีวิตโดยรวมของวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์สูงกว่าของวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.645, p\text{-value} = .001$) และเมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยทุนชีวิตทุกด้านของวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์สูงกว่าของวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทุนชีวิตระหว่างวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์และวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์ (n = 200)

ทุนชีวิต	วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ (n = 100)		วัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์ (n = 100)		t	df	p-value
	M	SD	M	SD			
ด้านพลังตัวตน	29.68	6.59	31.81	6.43	2.312	198	.022
ด้านพลังครอบครัว	17.12	3.33	19.49	3.30	5.051	198	<.001
ด้านพลังสร้างปัญญา	21.70	5.62	23.51	4.89	2.428	198	.016
ด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม	10.41	3.53	11.56	3.47	2.320	198	.021
ด้านพลังชุมชน	21.70	5.62	23.51	4.89	3.888	198	<.001
ทุนชีวิตโดยรวม	92.97	19.01	102.58	18.25	3.645	198	.001

เมื่อเปรียบเทียบทุนชีวิตระหว่างวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่า ทุนชีวิตเกือบครึ่ง และวัยรุ่นหญิงที่ไม่มีเคยตั้งครรภ์เป็นรายข้อ พบว่า วัยรุ่น มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ดังตารางที่ 2 หญิงที่ไม่มีเคยตั้งครรภ์มีทุนชีวิตทุกข้อสูงกว่าวัยรุ่นตั้งครรภ์

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบร้อยละของทุนชีวิตรายข้อระหว่างวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์และวัยรุ่นหญิงที่ไม่มีเคยตั้งครรภ์

ข้อ	ข้อความ	ร้อยละของทุนชีวิต		p-value
		วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์	วัยรุ่นหญิงไม่มีเคยตั้งครรภ์	
1	ฉันเชื่อว่าการได้ช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก	64.00	65.33	.714
2	ฉันให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมในสังคม	57.33	64.33	.045*
3	ฉันกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ฉันเชื่อ เช่น กล้าเสนอความคิดเห็น แม้ว่าบางครั้งจะมีความเห็นแตกต่างจากผู้อื่น	56.33	61.33	.190
4	ฉันพูดความจริงเสมอถึงแม้ว่าบางครั้งมันจะทำให้ยาก	65.00	68.33	.285
5	ฉันรับผิดชอบในสิ่งที่ฉันทำ (ไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไรก็ตาม)	73.00	79.00	.127
6	ฉันยึดมั่นในพฤติกรรมที่ดี	71.33	80.33	.004*
7	ฉันมีการวางแผนและการตัดสินใจก่อนลงมือทำเสมอ	66.33	69.00	.475
8	ฉันเห็นอกเห็นใจ และใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่น	68.67	72.33	.180
9	ฉันเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับคนที่มีความคิดเห็น แตกต่างกันได้เป็นอย่างดี	60.00	67.67	.045*
10	ฉันกล้าปฏิเสธพฤติกรรมเสี่ยง (เช่น เพศสัมพันธ์ ยาเสพติด และสื่อที่ไม่ดี)	74.33	78.67	.211
11	ฉันพยายามแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญามากกว่าอารมณ์	67.33	68.67	.601
12	ฉันสามารถควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ เช่น ควบคุมอารมณ์เวลาโกรธได้ดีเมื่อเกิดการโต้เถียงหรือขัดแย้ง	65.33	69.33	.171
13	ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นคนมีคุณค่า	67.67	73.33	.178
14	ฉันมีเป้าหมายในชีวิตชัดเจน	69.67	73.33	.290
15	ฉันรู้สึกพึงพอใจในชีวิตของตัวเอง	75.67	80.33	.220
16	ฉันได้รับความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่ และการสนับสนุนในทางที่ดีจากครอบครัว	77.33	88.33	<.001*
17	ฉันปรึกษาหารือ และขอคำแนะนำจากผู้ปกครองได้อย่างสบายใจไม่ว่าเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่	75.00	85.33	.001*
18	ฉันมีผู้ปกครองที่ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือด้านการเรียนรู้	74.33	85.33	<.001*
19	ฉันรู้สึกปลอดภัย อบอุ่น และมีความสุขเมื่ออยู่ในครอบครัว	75.00	83.96	.002*
20	ฉันอยู่ในครอบครัวที่มีระเบียบกฎเกณฑ์ชัดเจน มีเหตุผล และมีการดูแลให้ปฏิบัติ	67.00	73.67	.069
21	ฉันมีผู้ปกครองที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ทำตาม	76.33	84.33	.007*
22	ฉันมีผู้ปกครองที่สนับสนุนให้ฉันทำในสิ่งที่ฉันชอบหรืออยากทำ	65.33	73.67	.028*
23	ฉันสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อประเภทอื่น ๆ ภายในครอบครัวเป็นประจำ	66.00	74.00	.026*
24	ฉันอยู่ในสถาบันการศึกษาที่เอาใจใส่ สนับสนุน และช่วยเหลือผู้เรียนได้ดี	67.00	76.00	.015*
25	ฉันรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในสถาบันการศึกษา	71.33	74.33	.337
26	ฉันอยู่ในสถาบันการศึกษาที่มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน มีเหตุผล และมีการดูแลให้ปฏิบัติตาม	72.00	81.67	.008*
27	ฉันมีครูที่สนับสนุนให้ฉันทำในสิ่งที่ฉันชอบหรืออยากทำ	69.33	73.33	.138

ตารางที่ 2 เปรียบ

ข้อ	ข้อความ	ร้อยละของทุนชีวิต		p-value
		วัยรุ่นหญิง ตั้งครรภ์	วัยรุ่นหญิง ไม่เคยตั้งครรภ์	
28	ฉันอยากเรียนให้ได้ดี ไม่เอาเปรียบ และรู้จักแบ่งปันผู้อื่น	76.67	79.67	.359
29	ฉันเอาใจใส่ในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ	68.67	71.00	.301
30	ฉันทำการบ้านหรือทบทวนบทเรียนทุกวัน	61.00	63.67	.366
31	ฉันรักและผูกพันกับสถาบันการศึกษาของฉัน	68.00	77.00	.007*
32	ฉันอ่านหนังสือด้วยความเพลิดเพลินเป็นประจำ	61.00	64.33	.265
33	ฉันใฝ่รู้ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของชุมชน	61.67	65.00	.610
34	ฉันสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น วิทย์ ทีวี สื่อประเภทอื่น ๆ กับครูเป็นประจำ	59.00	62.67	.157
35	ฉันมีเพื่อนสนิทที่เป็นแบบอย่างที่ดีและชักนำให้ฉันทำดี	62.67	68.00	.283
36	ฉันทำกิจกรรมสร้างสรรค์ตามความชอบและพึงพอใจของตนเอง เช่น ทำงาน ศิลปะ เล่นดนตรี วาดรูป เป็นประจำ	63.33	69.33	.073
37	ฉันได้เล่นกีฬาหรือออกกำลังกายเป็นประจำ	55.67	64.33	.019*
38	ฉันร่วมกิจกรรมทางศาสนา หรือประกอบพิธีกรรมเป็นประจำ	57.00	64.67	.039*
39	ฉันและเพื่อนชวนกันทำกิจกรรมที่ดีเป็นประจำ	60.33	63.00	.254
40	ฉันมีโอกาสร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อที่สร้างสรรค์กับเพื่อน	58.67	62.00	.229
41	ฉันมีญาติหรือผู้ใหญ่ นอกเหนือจากผู้ปกครองที่ฉันสามารถปรึกษาหารือและขอความช่วยเหลือได้อย่างสบายใจ	58.33	64.67	.084
42	ฉันมีเพื่อนบ้านที่สนใจ และให้กำลังใจฉัน	56.00	61.33	.126
43	ฉันรู้สึกว่าคุณค่าในชุมชนให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของเด็กและเยาวชน	61.67	70.67	.013*
44	ฉันได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน	55.33	62.33	.048*
45	ฉันร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนเป็นประจำ	57.33	67.33	.001*
46	ฉันรู้สึกอบอุ่น มีความสุข และภูมิใจในวิถีชีวิตเมื่ออยู่ในชุมชนของฉัน	66.67	77.33	.001*
47	ฉันมีเพื่อนบ้านคอยสอดส่อง และดูแลพฤติกรรมของเด็กให้อยู่ในกรอบ ที่เหมาะสม	60.67	69.33	.016*
48	ฉันมีผู้ใหญ่อื่นนอกเหนือจากผู้ปกครองที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ทำตาม	63.67	73.67	.002*

อภิปรายผล

ทุนชีวิตของวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ทุนชีวิตวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับการศึกษาในวัยรุ่นหญิงตอนต้น จังหวัดชลบุรี ทั่วไปมีทุนชีวิตทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับดีถึงดีมาก (Treepati, 2011) และเมื่อพิจารณารายข้อก็พบว่า ทุนชีวิตเกือบครึ่งหนึ่งของวัยรุ่นที่ไม่เคยตั้งครรภ์สูงกว่าวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านพลังครอบครัวและด้านพลังชุมชนที่ตัวชีวิตเกือบทั้งหมด (7 ใน

8 และ 6 ใน 8 ตามลำดับ) ของวัยรุ่นหญิงที่ไม่มีประสบการณ์การตั้งครรภ์สูงกว่าวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญอย่างยิ่งของครอบครัวที่ควรมีบทบาทในการให้ความรักความอบอุ่น ความรู้สึกเป็นสุข ปลอดภัย ให้การอบรมสั่งสอน และสนับสนุน ส่งเสริมวัยรุ่น ตลอดจนความสำคัญของชุมชน ที่ควรเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้เข้าร่วมทำกิจกรรม ได้เห็นแบบอย่างที่ดี การได้รับการดูแลช่วยเหลือสนับสนุน ทำให้รู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย ซึ่งจะช่วยลดการก้าวเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ รวมทั้งการมีเพศสัมพันธ์ได้

ทุนชีวิตด้านพลังตัวตนวัยรุ่นหญิงไม่เคยตั้งครรรค์สูงกว่าวัยรุ่นหญิงตั้งครรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรรค์มีการยึดมั่นในพฤติกรรมที่ดี พอใจในความเป็นอยู่ของตนเอง เชื่อมั่นและเห็นคุณค่าของการช่วยเหลือผู้อื่นและความเท่าเทียมกันในสังคม สิ่งเหล่านี้จะทำให้วัยรุ่นเห็นคุณค่าของตนเอง เกิดความศรัทธาและความเชื่อมั่นในตนเอง ที่จะไม่ข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง (Treepati, 2011) ขณะที่วัยรุ่นหญิงตั้งครรรค์ มีจุดอ่อนในการกล้ายืนหยัดในสิ่งเชื่อ และการให้คุณค่าและความเท่าเทียมในสังคม สอดคล้องกับการศึกษาในเยาวชนอายุ 14 -18 ปี ในโรงเรียนมัธยมศึกษารัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า พลังอำนาจภายในตนสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาเพศชายได้ (Vesely, Wyatt, Oman, Aspy, Kegler, Rodine, Marshall, & McLeroy, 2004) อย่างไรก็ตามวัยรุ่นหญิงไม่ตั้งครรรค์ยังมีจุดอ่อนในเรื่องการกล้ายืนหยัดในสิ่งที่เชื่อ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทั่วไปของวัยรุ่นที่ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากคนอื่น ซึ่งอาจเนื่องมาจากบริบท วัฒนธรรมสังคมไทยที่เด็กต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ และไม่เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยเท่าเทียมกันมากนัก

ทุนชีวิตด้านพลังครอบครัววัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรรค์สูงกว่าวัยรุ่นหญิงตั้งครรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นหญิงไม่ตั้งครรรค์ได้รับความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่สนับสนุนในทางที่ดีจากครอบครัว สามารถปรึกษาหารือและขอคำแนะนำจากผู้ปกครองได้อย่างสบายใจ มีผู้ปกครองที่ส่งเสริม ช่วยเหลือด้านการเรียนรู้ในกิจกรรมที่ชอบหรืออยากทำ เป็นแบบอย่างที่ดีให้ทำตาม สามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อต่าง ๆ มีความรู้สึกปลอดภัย อบอุ่นและมีความสุขเมื่ออยู่กับครอบครัว สิ่งเหล่านี้จะทำให้วัยรุ่นมองเห็นถึง พลังความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ การมีวินัย การมีชีวิตที่มีแบบอย่างที่ดี การติดตามช่วยเหลือที่เหมาะสมเชิงบวกจากครอบครัว มีปัญหาและความปลอดภัยในบ้าน ส่งผลให้วัยรุ่นมีพลังครอบครัวที่เข้มแข็ง ซึ่งจะสามารถช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ของวัยรุ่นได้ (Treepati, 2011) ขณะที่วัยรุ่นหญิงตั้งครรรค์มีจุดอ่อนด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครองให้ทำในสิ่งที่ชอบ สอดคล้องกับและการศึกษาปัจจัยเสี่ยงต่อการตั้งครรรค์ในวัยรุ่น ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่

กับวัยรุ่น การควบคุมและมีกฎระเบียบในครอบครัว และการสื่อสารระหว่างพ่อแม่ กับวัยรุ่น เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเสี่ยงของการตั้งครรรค์วัยรุ่น (Hanchangsit & Sakulsri, 2014) นอกจากนี้การศึกษาในต่างประเทศที่ศึกษาในวัยรุ่นเขตเมืองฝั่งตะวันตกตอนกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็พบว่า วัยรุ่นที่ไม่มีพ่อแม่ที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ประมาทเท่าครึ่งของวัยรุ่นที่ไม่มีพ่อแม่ที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Vesely et al., 2004)

ทุนชีวิตด้านพลังสร้างปัญญาวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรรค์สูงกว่าวัยรุ่นหญิง ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นหญิงไม่ตั้งครรรค์ได้รับการดูแลจากสถาบันการศึกษาที่มีระเบียบกฎเกณฑ์ มีการดูแลให้ปฏิบัติตามและช่วยเหลือที่ดี ทำให้รักและผูกพันกับสถาบันการศึกษา ทำให้วัยรุ่นมองเห็นถึงพลังความมุ่งมั่นในการเพิ่มพลังปัญญา ซึ่งจะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นการสร้างเกราะป้องกันภาวะเสี่ยงทางเพศและการตั้งครรรค์ในวัยรุ่น (Treepati, 2011) ขณะที่วัยรุ่นหญิงตั้งครรรค์มีจุดอ่อนในเรื่องการได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราวเกี่ยวกับสื่อกับครู สอดคล้องกับศึกษามาตรการป้องกันการตั้งครรรค์ก่อนวัยอันควรของเยาวชน เทศบาลตำบลทับกฤช อำเภอลำปาง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การส่งเสริมมาตรการป้องกันการตั้งครรรค์ก่อนวัยอันควรจากโรงเรียน ครูจะช่วยป้องกันการตั้งครรรค์ของวัยรุ่นที่อาจเกิดขึ้น (Srisuwan, 2010) และการศึกษาในต่างประเทศ พบว่า ทุนชีวิตเกี่ยวกับการสนับสนุนจากโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับปานกลางกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นอเมริกันผิวดำและผิวขาวทั้งในเพศชายและเพศหญิง (Reininger, Evans, Griffin, Sanderson, Vincent, Valois, & Parra-Medina, 2005) อย่างไรก็ตามวัยรุ่นหญิงไม่ตั้งครรรค์ยังมีจุดอ่อนในเรื่อง การพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อกับครู สะท้อนให้เห็นว่า ครูส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนการสอนโดยครูเป็นผู้ให้ความรู้มากกว่า ทำให้เด็กขาดการคิดวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นอิสระ

ทุนชีวิตด้านพลังเพื่อนและกิจกรรมวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรรค์สูงกว่าวัยรุ่นหญิงตั้งครรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นหญิงไม่ตั้งครรรค์มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาหรือประกอบพิธีกรรมเป็นประจำและได้เล่นกีฬาหรือ

ออกกำลังกายเป็นประจำ สิ่งเหล่านี้จะทำให้วัยรุ่นมองเห็นถึงพลังการทํากิจกรรมในหมู่เพื่อนที่เป็นประโยชน์ ต่อสังคม ชุมชน เกิดวินัยในหมู่เพื่อน วัยรุ่นที่มีกิจกรรมสร้างสรรค์จะช่วยป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ของวัยรุ่น (Treepati, 2011) ขณะที่วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์มีจุดอ่อนเกี่ยวกับการเล่นกีฬา การร่วมกิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อที่สร้างสรรค์กับเพื่อนเป็นประจำ สอดคล้องกับการศึกษาในวัยรุ่นตอนต้น จังหวัดชลบุรี พบว่าวัยรุ่นที่มีพลังเพื่อนที่อ่อนแอมักมีโอกาสเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ (Jirawatwattanakun, S. et al., 2012) เช่นเดียวกับการศึกษาในวัยรุ่นอเมริกัน พบว่า วัยรุ่นที่มีเพื่อนเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีมีโอกาสเสี่ยงที่จะมีเพศสัมพันธ์มากกว่าวัยรุ่นที่มีเพื่อนเป็นแบบอย่างที่ดี (Vesely et al., 2004) อย่างไรก็ตามวัยรุ่นหญิงไม่ตั้งครรภ์ยังมีจุดอ่อนในเรื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อที่สร้างสรรค์กับเพื่อน สะท้อนถึงสภาพปัญหาปัจจุบัน ที่วัยรุ่นมีการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อทางอินเทอร์เน็ต แต่อาจไม่ได้ถูกใช้ในทางที่สร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์มากนัก

ทุนชีวิตด้านพลังชุมชนวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์สูงกว่าวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นหญิงที่ไม่เคยตั้งครรภ์ มีผู้ใหญ่อื่นนอกเหนือจากผู้ปกครองที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ทำตาม ระบุว่าคนในชุมชนให้ความสำคัญและเห็นคุณค่า มีความรู้สึกอบอุ่น มีความสุข และภูมิใจในวิถีชีวิตเมื่ออยู่ในชุมชนของตน สิ่งเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นเห็นพลังของชุมชนที่อาศัยอยู่ที่มีความเอื้ออาทร มีความเข้าใจ มีความอบอุ่นความปลอดภัยภายในชุมชนและมีกิจกรรมร่วมกัน จะส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศที่พึงประสงค์อันนำไปสู่การป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น (Treepati, 2011) ขณะที่วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์มีจุดอ่อนเกี่ยวกับการได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ในชุมชน การมีเพื่อนบ้านที่สนใจและให้กำลังใจ การร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และการมีญาติหรือผู้ใหญ่ที่สามารถปรึกษาหารือได้ สอดคล้องกับการศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์วัยรุ่นและการรับรู้ของวัยรุ่นใน 7 จังหวัดของประเทศไทย พบว่า การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเป็นปัจจัยหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น (Tantivesset et al., 2013) และการศึกษาในต่างประเทศที่ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อ

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 19 ปี ในจังหวัดลิมโปโป ประเทศแอฟริกาใต้ พบว่า กลยุทธ์การป้องกันการตั้งครรภ์โดยมุ่งเน้นในการให้บริการอนามัยการเจริญพันธุ์และมีรูปแบบการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างผู้ใหญ่กับวัยรุ่นจะช่วยป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นได้ (Mothiba, & Maputle, 2012) อย่างไรก็ตามวัยรุ่นหญิงไม่ตั้งครรภ์ยังมีจุดอ่อนในเรื่อง การมีเพื่อนบ้านที่สนใจ และให้กำลังใจ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตในสังคมไทยปัจจุบันที่มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ขาดความเอาใจใส่และช่วยเหลือ พึ่งพาซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรส่งเสริมต้นทุนชีวิตด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านพลังตัวตน ควรส่งเสริมให้วัยรุ่นหญิงเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการสร้างความตระหนักถึงความดีภายในตน กล้ายืนหยัดในสิ่งที่เชื่อ การเท่าเทียมกันของตนและคนอื่น ๆ ในสังคม มีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่น การยึดมั่นในพฤติกรรมที่ดี ตลอดจนการเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้แสดงความคิดอย่างเป็นอิสระที่เท่าเทียมและได้รับการยอมรับ
2. ด้านพลังครอบครัว ควรส่งเสริมความแข็งแรงของครอบครัวโดยการให้ความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือด้านการเรียนรู้ ผู้ปกครองต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดี เพื่อสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆจากสื่อ สามารถให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่วัยรุ่น
3. ด้านพลังสร้างปัญญา ควรส่งเสริมให้สถาบันการศึกษา มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน และมีการดูแลให้ปฏิบัติตาม เอาใจใส่สนับสนุนและช่วยเหลือผู้เรียน สร้างความรักและผูกพันกับสถาบันการศึกษา และเปิดโอกาสให้เด็กสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อกับครู
4. ด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม ควรส่งเสริมให้วัยรุ่นเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา หรือประกอบพิธีกรรม การเล่นกีฬา การออกกำลังกาย และการรู้เท่าทันสื่อและใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์
5. ด้านพลังชุมชน ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่ชุมชนให้แก่วัยรุ่น โดยเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

ในชุมชน หรือมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน สร้างเครือข่ายให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ สอดส่องดูแลพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น มีบุคคลต้นแบบที่เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เกิดความรู้สึก อบอุ่น เป็นสุข และพึงพอใจในชุมชนที่ตนอยู่อาศัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้มีข้อจำกัดในการอธิบายเชิงเหตุผล เนื่องจากเป็นการศึกษาเชิงภาคตัดขวาง (Crosssectional study) การศึกษาติดตามระยะยาวจะสามารถอธิบายเชิงเหตุและผลของทุนชีวิตและการตั้งครมภ์ในวัยรุ่นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และควรศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพแยกรายด้าน เพื่อให้เกิดความรู้อย่างเข้าใจเชิงลึกถึงสาเหตุหรือบริบทที่ทำให้ทุนชีวิตบางตัวไม่ผ่านเกณฑ์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้

References

Act for prevention and solution of the adolescent pregnancy problem, B.E. 2559. (2016). *Published in the Government Gazette, 113, Part 30a, 1-9.*

Bronfenbrenner, U. (1994). *Ecological Models of Human Development. International Encyclopedia of Education.* Retrieved May 18, 2017, from <http://www.psy.cmu.mu.edu/siegler/35bronfenbrenner94.pdf>.

Bunthiam, S. (2015). Predictive factors about life costs on desirable sexual behavior in early male adolescents Chonburi province. *Journal of Education and Social Development, 8(1), 72-84.* [In Thai]

Bureau Reproductive Health. (2011). *Public health staff handbook prevention of pregnancy in adolescents.* Bangkok: Printing Agriculture Cooperatives of Thailand. [In Thai]

Bureau Reproductive Health. (2014). *Adolescent pregnancy: policies, practices and follow-up evaluation (2nd).* Bangkok: The Agricultural Cooperative Assembly of Thailand. [In Thai]

Bureau Reproductive Health. (2018). *Reproductive health situation in adolescents and youth in 2017.* Retrieved July 21, 2018, from http://rh.anamai.moph.go.th/download/all_file/index/สถานการณ์2560_Newupdate.pdf. [In Thai]

Evans A.E., Sanderson, M., Griffin, S.F., Reininger, B., Vincent, M.L., Parra-Medina, D., Valois, R.F., & Taylor, D. (2004). An exploration of the relationship between youth assets and engagement in risky sexual behaviors. *Journal of Adolescent Health, 35(5), 424 e421-430.*

Hanchangsit, P., & Sakulsri, T. (2014). Risk factors affecting adolescent pregnancy: qualitative studies. In *the 10th National Academic Conference Population and Society 2014: Birth and Security in Population and Society.* (pp. 163-179). Bangkok: Mahidol University. [In Thai]

Jirawatwattanakun, S. et al. (2012). Adolescent pregnancy situation: perception of adolescents in 7 provinces of Thailand. *Journal of Public Health, 21(5), 865-877.* [In Thai]

Mothiba, T.M. & Maputle, M.S. (2012). Factors contributing to teenage pregnancy in the Capricorn district of the Limpopo Province. *Curationis, 35(1), 1-5.*

Piyanan, M., et al. (2009). *Obstetrics textbooks.* Bangkok: P A Living. [In Thai]

- Reininger, B.M., Evans, A.E., Griffin, S.F., Sanderson, M., Vincent, M.L., Valois, R.F., & Parra-Medina, D. (2005). Predicting adolescent risk behaviors based on an ecological framework and assets. *American Journal Health Behavior, 29*(2), 150-161.
- Sae-jeng, K., Sukrat, B., Towavisarach, E., Phromprat, P., & Kanchanawan, C. (2014). *Manual for the care of adolescent mothers*. Bangkok: Kaew Chao Chom Media and Publishing Center. [In Thai]
- Saengchalini, P. (2011). Preventive factors for sexual risk behavior of female secondary school students, Pathum Thani Province. *Journal of the Faculty of Nursing Burapha University, 19*(5), 11-22. [In Thai]
- Srisuriyawet, R. (2010). *Research and development report for AIDS prevention and correction Chonburi province Youth groups in educational institutions on risk behavior and cost of life of early adolescents in Chonburi School: Information Center for AIDS Strategy Development (ASI)*. Chon-Buri: Burapha University. [In Thai]
- Srisuwan, P. (2010). *Preventive measures for premature pregnancy of youth Thap Krit Subdistrict Municipality Chum Song District, Nakhon Sawan Province*. Master's degree thesis, local administration, Local Government College, Khon Kaen University. [In Thai]
- Tantivessess, S., Pilasan, S., Maapai, I., Teerawattananon, Y., Yothamut, C., Matadech, A., & Charumusakul, N. (2013). *Adolescent Pregnancy Thailand 2013*. Nonthaburi: Health technology assessment program and policy, Department of Health Ministry of Public Health. [In Thai]
- Treepati, S. (2011). *Life costs, Thai social change point*. Bangkok: Ruamtawee Printing. [In Thai]
- Ubon Ratchathani Provincial Health Office. (2015). *Summary of pregnancy, birth and birth control of mothers aged less than 19 years*. Retrieved November 18, 2015, from http://hdc.phoubon.in.th/hdc/reports/report.php?source=formatted/labor19_fp.php&cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5&id=8ba49d4335c565186c0d9a131b84edaa. [In Thai]
- Vesely, S.K., Wyatt, V.H., Oman, R.F., Aspy, C.B., Kegler, M.C., Rodine, S., Marshall, I., & McLeroy, K.R. (2004). The potential protective effects of youth assets from adolescent sexual risk behaviors. *Journal of Adolescent Health, 34*(5), 356-365.